

Rechts zit aan tafel in Brussel wat zal leiden tot een strenger migratiebeleid en minder regeldruk

Door [Johannes Vervloed](#) - 12 juni 2024

Geplaatst in [Europees parlement](#) - [Europees Parlementsverkiezingen](#) - [Europese Commissie](#) - [Verkiezingen](#)

Het is anders gelopen dan door de polls voorspeld. De ruk naar rechts is grotendeels uitgebleven. Waar in recente nationale verkiezingen zich een meerderheid voor centrum-rechts aftekende gebeurde dit bij de verkiezingen voor het Europees Parlement een stuk minder.

We zagen dit verschijnsel het eerst in Nederland, waar de achterban van rechts niet op kwam dagen, terwijl de linkse kiezers hun partijen trouw steunden. Maar ook in de rest van de 27 lidstaten van de Europese Unie zagen we dat rechts veelal thuis bleef. Blijkbaar appelleert de EU meer aan linkse dan aan rechtse stemmers.

Geen Nexit meer

Een uitzondering was Frankrijk. Daar ging de rechtse kiezer wel naar het stemlokaal met als gevolg dat het Rassemblement National van Marine Le Pen twee keer zoveel stemmen kreeg als de partij van President Macron.

In Nederland is het niet zo verwondelijk dat de PVV-kiezer weinig op heeft met de EU. Tot voor kort pleitte de partij nog voor een Nexit. Pas na de verkiezingen van afgelopen november liet de PVV haar nextitstandpunt varen en zei men de EU van binnenuit te willen hervormen. Een wijziging van standpunt om een coalitie met andere partijen mogelijk te maken. Maar de PVV-stemmer is blijkbaar (nog?) niet overtuigd van het nut van deze koerswijziging. Hij/zij bleef thuis. Om precies te zijn: 56%

Rechts zit aan tafel in Brussel wat zal leiden tot een strenger migratiebeleid en minder regeldruk

van degenen die in oktober op de PVV hadden gestemd. Daarentegen waren de aanhangers van GroenLinks/PvdA hun partij trouw. Slechts 22% kwam niet opdagen.

In de andere lidstaten zien we eenzelfde beeld, hoewel de verschillen hier en daar groot zijn. De volledige uitslagen vindt u [hier](#). Omdat de grote lidstaten op basis van hun bevolkingsaantal de meeste zetels in het Europees Parlement (EP) krijgen, ging de aandacht vooral uit naar de uitslagen in Duitsland, Frankrijk en, in iets mindere mate, naar Italië, Polen en Spanje.

In Frankrijk was het verlies van de partij van Macron zo groot, dat hij onmiddellijk nieuwe (parlements)verkiezingen aankondigde. Met wellicht als uitkomst een 'Cohabitation' met Jordan Bardella, de winnende lijsttrekker van Rassemblement National bij de Europese verkiezingen, als premier. Wie had dat kunnen voorspellen ...

Electorele dreun voor 'Ampel'-coalitie

In Duitsland krijgt de regerende coalitie een electorele dreun. Alleen de liberale FDP blijft in percentage gelijk. De sociaal-democraten van Olaf Scholz en coalitiepartner de Groenen verloren beide dramatisch. De CDU/CSU scoorde het beste. De AfD kwam als tweede met 16% van de stemmen uit de bus. Een lager resultaat dan de polls hadden aangegeven. Volgend jaar worden er nationale verkiezingen in Duitsland gehouden. De dagen van de 'Ampel'-coalitie lijken geteld.

In Italië was Giorgia Meloni oppermachtig, Tusk won in Polen en in Spanje kwamen de christen-democratische Partido Popular en sociaal-democratische PSOE van premier Sanchez ongeveer gelijk uit de bus. De Partido-Popular was wel de winnaar. Ook in Spanje deed de rechts-nationalistische partij Vox het met 10% van de stemmen slechter dan voorspeld in de polls.

Op een paar uitzonderingen na in Scandinavië hebben de Groenen het heel slecht gedaan. De bevolking lijkt genoeg te hebben van het drammerige klimaatbeleid, dat de burger hard in de portemonnee raakt en het overleven van boer, visser en bedrijfsleven in de waagschaal stelt.

Centrum-rechts wint in België

In België werden tegelijkertijd met de verkiezingen voor het EP ook nationale en regionale verkiezingen gehouden. In de nationale verkiezing deed de Open VLD partij van premier De Croo het zo slecht dat hij met onmiddellijke ingang aftrad. De verwachte grote overwinning van de zusterpartij van de Nederlandse PVV, Vlaams Belang, bleef uit. De winnaar was de centrum-rechtse partij van Bart de Wever. Hetzelfde geschiedde in Wallonië. Ook daar was een centrum-rechtse partij de winnaar. De socialisten die daar traditioneel de grootste partij zijn verloren veel zetels. E.e.a. zou kunnen leiden tot - net als in Nederland - een centrum-rechtse coalitie in België.

De gemiddelde opkomst was grosso modo gelijk aan de vorige keer in 2019, circa 50 procent. De EU leeft nog steeds duidelijk minder dan het eigen land.

Rechts zit aan tafel in Brussel wat zal leiden tot een strenger migratiebeleid en minder regeldruk

Terwijl de polls hadden aangegeven dat de christen-democraten (EVP) met de conservatieven (ECR) en de nationalisten (I&D) een meerderheid zouden kunnen vormen in het nieuwe Europees Parlement, is dat niet de uitkomst van de verkiezingen. Het 'midden' heeft tegen de verwachtingen in standgehouden.

ECR en I&D hebben weliswaar substantieel gewonnen, maar niet voldoende om samen met de EVP een meerderheid te vormen. De EVP had, bij monde van haar voorzitter Manfred Weber, al laten weten, dat zij, in tegenstelling tot de socialisten, liberalen en groenen, samenwerking met de twee eurocritische partijen niet uitsloot.

Weber had daar ook al een voorschot op genomen, toen hij de natuurherstelwet van Timmermans afzwakte en stemming over de wet met behulp van ECR en I&D afzwakte en uiteindelijk uitstelde, met grote kans op afstel.

Samenwerken met rechts

Wat in ieder geval kan worden geconcludeerd is dat de panelen ook in het 'Brusselse' aan het schuiven zijn. Andere machtsverhoudingen dienen zich aan. De EVP zal zich niet langer gebonden voelen om op alle onderwerpen samen te werken met de socialisten, liberalen en groenen. Bij migratie, klimaatbeleid en natuur zullen de christen-democraten gelegenhedencoalities aangaan met de ECR en/of de I&D.

Een samenwerking van middenpartijen met rechts was al geen uitzondering meer in een reeks van lidstaten, waaronder Nederland. Middenpartij VVD sloot een Hoofdpijnenakkoord met de nationalistische PVV. In 'Brussel' zullen we dit ook meer en meer zien. Al was het alleen maar omdat het Europees Parlement de hete adem van de inmiddels vele centrum-rechtse regeringen van de lidstaten in de nek voelt.

Sleutelrol voor Meloni

Hoe de verwachte nieuwe samenwerking tussen de EVP en het rechter deel van het Europees Parlement er uit komt te zien is nog ongewis. Een belangrijke rol lijkt weggelegd voor Giorgia Meloni, de Italiaanse premier. Zij neemt met 'haar' ECR (haar Italiaanse Broederspartij heeft binnen de ECR een prominente positie) een sleutelrol in. Zij kan besluiten tot een 'alleingang' en naar gelang de opportuniteit van het moment en het onderwerp voor of tegen stemmen. Op die wijze houdt zij de handen vrij en kan zij zich laten bekoren door vele minnaars.

Zij kan echter ook kiezen voor een meer vaste relatie. Ze is door Marine Le Pen, die in de I&D eveneens een prominente positie inneemt, uitgenodigd om een bondgenootschap van de ECR en de I&D aan te gaan. Om de uitnodiging kracht bij te zetten en Meloni over de streep te trekken heeft de I&D de Duitse rechts-nationalistische AfD al uit de fractie gezet. Met als voorwendsel de onacceptabele uitspraak van de voorman van de AfD dat niet alle SS'ers oorlogsmisdadigers waren.

Rechts zit aan tafel in Brussel wat zal leiden tot een strenger migratiebeleid en minder regeldruk

Het Rassemblement National van Le Pen ligt al langer overhoop met de AfD – Marine Le Pen probeert het radicaal-rechtse en antisemitische imago van haar vader en zijn Front National af te schudden en daarmee 'salonfähig' te worden – en dit was een mooie aanleiding om de AfD, die ook dat imago heeft, gedag te zeggen.

Als Meloni op de uitnodiging van Marine Le Pen ingaat – en Orbán met zijn Fidesz-zetels zich ook nog aansluit – ontstaat een blok van rond de 150 zetels en is dat blok na de christen-democraten de tweede grootste fractie in het EP. Groter dan de socialisten die met een derde plaats genoeg zullen moeten nemen.

Nieuwe Europese Commissie-voorzitter

Tot nu toe heeft Meloni de kaarten tegen de borst gehouden. Ze was vriendelijk tegen iedereen, maar liet niets los over haar intenties. Ongetwijfeld wilde zij eerst de uitslag van de verkiezingen voor het Europees Parlement afwachten. Maar ook nu de uitslag bekend is, zal zij vermoedelijk niet snel partij kiezen. Niet alleen de verhoudingen in het EP staan op het spel, maar ook de samenstelling van de nieuwe Commissie. De twee hangen nauw samen.

Want het nieuwe Europees Parlement vervult ook een belangrijke rol bij de keuze van de nieuwe voorzitter(ster) van de Europese Commissie. Weliswaar is het 'Spitzenkandidaten'-systeem, waarbij de leider van de grootste fractie in principe ook de Commissievoorzitter(ster) wordt, verlaten, maar het Europees Parlement heeft nog wel de macht om een door de regeringsleiders voorgedragen kandidaat niet te accepteren. De voordracht van de leden van de Europese Raad moet door een meerderheid van de 720 leden van het EP worden goedgekeurd.

Macron wil Draghi

Ook daar heeft Meloni een sleutelrol. Als één van de regeringsleiders van de grote landen die een kandidaat voordragen én als grote fractie in het Europees Parlement dat de voordracht moet goedkeuren.

Von der Leyen is allerm minst zeker van een herbenoeming. Zij heeft daarvoor de steun nodig van de regeringsleiders. Die heeft zij waarschijnlijk van de christen-democratische regeringsleiders (12 van de 29), maar (nog) niet van Meloni. En ook niet van de Franse president die, naar verluidt, liever Mario Draghi op de stoel van de commissievoorzitter zou hebben. Draghi zou met zijn oproep tot een EU-industriepolitiek de door de Fransen bepleite Next Generation EU (een permanent coronaherstelfonds, gefinancierd met eurobonds) mogelijk maken. Een welkome financiering voor een land als Frankrijk met haar hoge staatsschuld.

Wat betreft de eventuele herbenoeming van Von der Leyen (VDL) is de vraag vooral: kan zij een toontje lager zingen en naar ons (de regeringsleiders) luisteren, of hebben we iemand anders nodig? Zeker na de overwinning van centrum-rechts in veel lidstaten staan de regeringleiders niet te springen

Rechts zit aan tafel in Brussel wat zal leiden tot een strenger migratiebeleid en minder regeldruk

om een sterke voorzitter(ster) van de Commissie.

VDL staat bekend als eigenzinnig en eigenwijs. Ze nam veel initiatieven zonder raadpleging van de regeringsleiders: geld voor Oekraïne uit fondsen die voor andere doeleinden waren bestemd, (gewiste) sms'jes met Pfizer om als EU vaccins in te kopen, doordrukken Mercosur-handelsakkoord, een doorn in het oog van Frankrijk, Hongarije geld geven uit het coronaherstelfonds ondanks discussie over rechtsstatelijkheid, Polen weer geld geven uit het coronaherstelfonds na de verkiezing van Tusk op basis van slechts door hem uitgesproken intenties, hard tegen China tegen de wens van Duitsland.

Maar zelfs als VDL door de regeringsleiders wordt herbenoemd heeft zij nog steeds een meerderheid van de 720 EP-leden nodig, die de herbenoeming moeten 'endorsen'. Zonder de stem van Meloni's ECR-leden lukt dat waarschijnlijk niet. Het was dan ook niet verrassend dat we VDL de afgelopen tijd meermalen in Rome zagen.

Minder regels

Concluderend kunnen we zeggen dat rechts eindelijk aan tafel zit in Brussel. De poging van de socialisten, liberalen en groenen om de EVP van Manfred Weber af te houden van samenwerking met rechts lijkt mislukt. Het *de facto* cordon sanitair van rechts lijkt daarmee doorbroken.

Van een totale ommekeer van het beleid in Brussel zal echter geen sprake zijn. Een mammoettanker verander je niet makkelijk van koers. Wel zullen op bepaalde thema's andere dan de traditionele 'middenmeerderheden' kunnen worden gevormd. Dat zal vooral het geval zijn op de thema's migratie (met als te verwachten gevolg een aangepast, strenger EU-migratieakkoord), klimaatbeleid (met als gevolg een afgezwakte Green Deal, die wellicht zoals de BBB wil, een Real Deal wordt) en natuurherstelbeleid (met als gevolg dat de boeren en de vissers worden ontzien).

Meer in het algemeen mag verwacht worden dat de nieuwe machtsverhoudingen in het EP ervoor zullen zorgen dat de regeldruk uit Brussel vermindert. Het besef is doorgedrongen (hoewel nog niet bij de socialisten en de groenen) dat met de huidige regeldruk de industrie en grote delen van andere sectoren niet zullen overleven.

***Johannes Vervloed** was gedurende bijna vier decennia verbonden aan het Nederlandse ministerie van Buitenlandse Zaken, met als standplaatsen onder meer Jakarta, Sint-Petersburg en Parijs.*

Wynia's Week verschijnt twee keer per week, 104 keer per jaar. De donateurs maken dat mogelijk. [Doet u mee?](#) Hartelijk dank!